

Sosiaali- ja terveysministeriö
Kirjaamo

Lausuntopyyntöne 11.8.2015; STM046:00/2015

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi tupakkalaiksi ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Taustaa

Sosiaali- ja terveysministeriö on 11.8.2015 pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi uutta tupakkalakea koskien. Lailla pantaisiin täytäntöön Euroopan unionin uusi tupakkatuotedirektiivi. Tämän lisäksi toteutettaisiin myös muita uudistuksia, joiden tarkoituksena on ehkäistä tupakkatuotteiden käytön aloittaminen ja nikotiiniriippuvuuden syntyminen, edistää tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden käytön lopettamista sekä suojella väestöä tupakansavulle altistumiselta. Esityksessä on tarkoitus ehdottaa muutoksia myös eräisiin muihin lakeihin, mutta muita lakeja koskevat muutokset eivät ole mukana lausuntoversiossa. Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää, että lausunto jaoteltaisiin lakiluonnoksen lukujen otsikkojen mukaisesti.

Lausunto

Valvira pitää sosiaali- ja terveysministeriön luonnosta hallituksen esitykseksi tupakkalain muuttamisesta pääsääntöisesti kannatettavana.

Valviran lausunto koostuu yleisestä osasta, jossa otetaan kantaa tupakkalakiuonnoksessa kokonaisuutena esiintyviin kehittämiskohtiin sekä muihin yleisiin seikkoihin. Tämän jälkeen lausunnossa kommentoidaan lakiluonnosta sen lukujen otsikkojen mukaisesti.

Yleistä

Nykyinen tupakkalaki koskee pääsääntöisesti vain tupakkatuotteita (tupakkakasvia sisältäviä tuotteita). Tupakkalaissa oleva mainontakielto on kuitenkin koskenut myös muita tuotteita, joita on joko käytetty tupakkatuotteiden tavoin (tupakan vastike) tai jotka ovat läheisesti muistuttaneet tupakkatuotteita (tupakkajäljitelmä). Luonnos hallituksen esitykseksi uudeksi tupakkalaiksi laajentaa tupakkalain soveltamisalan myös muihin rinnakkaistuotteisiin, kuten esimerkiksi sähkösavukkeisiin, niissä käytettäviin nesteisiin ja kasviperäisiin poltettavaksi tarkoitettuihin tuotteisiin. Lopputuloksena on pitkä ja tavallisen kansalaisen tai toiminnanharjoittajan kannalta katsottuna melko vaikeasti hallittava kokonaisuus. Lain ennakoitavuuden ja sovellettavuuden kannalta olisikin todella tärkeää, että eri tuoteryhmiä koskeva sääntely olisi mahdollisimman yhdenmukaista. Ehdotetussa tupakkalakiuunnoksessa eri tuotteiden sääntely ei ole tasavertaista ja johdonmukaista, etenkin niitä koskevien rangaistuspykälien osalta.

Dnro 7568/00.01.00.00/2015

28.09.2015

Hallitusohjelman yhtenä keskeisenä tavoitteena on normienpurku ja hallinnollisen taakan keventäminen. Ehdotetussa tupakkalakiluonnoksessa ei pureta sääntelyä, vaan lisätään sitä. Tämä johtuu suurilta osin uuden tupakkatuotedirektiivin toimeenpanosta. Valviran näkemyksen mukaan hallitusohjelman tavoitetta normien purkamisesta olisi kuitenkin mahdollista toteuttaa tupakkalain uudistuksessa tekemällä sääntelystä mahdollisimman yksinkertaista. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että eri tuotteita koskeva sääntely olisi niin yhdenmukaista kuin mahdollista.

Ehdotetun tupakkalakiluonnoksen myötä Valviran tehtävät laajenevat huomattavasti verrattuna nykytilaan. Voimassa olevan tupakkalain mukaan Valviran velvollisuutena on tupakkatuotteiden ainesosien osalta ainoastaan vastaanottaa tupakkatuotteiden ainesosailmoituksia ja saattaa niitä koskeva tieto yleisön saataville. Jatkossa Valviralle osoitetut tuotevalvonnan tehtävät kohdistuvat yhden tuoteryhmän sijaan kolmeen eri tuoteryhmään (tupakkatuotteet, sähkösavukkeet ja kasviperäiset poltettavaksi tarkoitetut tuotteet). Tuotevalvontaa koskeva tehtäväkenttä laajenee muutenkin merkittävästi, etenkin ainesosien ja lisäaineiden valvontaa koskevin osin. Valviralle osoitetaan lakiluonnoksessa muitakin uusia tehtäviä, kuten esimerkiksi tupakkatuotteiden myynnin valvonta kansainvälisessä liikenteessä.

Nykyisin Valviralle kuuluvaan tupakkalain ohjaus- ja valvontatehtävään käytetään 2,5 htv:n työpanos, josta 1,5 htv:tä on osoitettu pääsääntöisesti mainonnan valvontaan liittyviin tehtäviin. Nyt käytettävissä olevilla voimavaroilla on voitu toimia niin, että täytetään lain minimivaatimukset.

Ilman uusia resursseja Valvira ei pysty hoitamaan sille tupakkalaciehdotuksessa säädettyjä uusia tehtäviä. Uusi sääntely edellyttää sellaista osaamista, jota ei Valvirassa tällä hetkellä ole, eikä sitä ole saatavilla Suomesta ilman erityiskoulutusta (esimerkiksi tupakkatuotteiden tunnusomaisen tuoksun tai hajun tunnistaminen). Turvatakseen tupakkalaciehdotuksen sisältyvien tehtävien asianmukaisen hoitamisen, Valvira tarvitsee lisähenkilöstöä sekä koulutusta uusiin tehtäviin. Koulutus lisää todennäköisesti Valviralle aiheutuvia kertakustannuksia, koska se edellyttäne usean kuukauden pituisia jaksoja toisessa EU-maassa.

Tehtävien edellyttämän asiantuntijuuden arviointi on tässä vaiheessa erittäin vaikeaa. Tehtäviin tarvitaan todennäköisesti osaamista ainakin kemian ja juridiikan alalla. Uusien tehtävien hoitamiseen tarvitaan joka tapauksessa vähintään kaksi henkilöä, jotka voivat tarvittaessa sijaistaa toisiaan.

Lakiluonnoksen tuotevalvontatehtäviin liittyvää analyysiosaamista ei todennäköisesti myöskään ole saatavilla Suomesta ja tämän osalta joudutaan turvautumaan toisen EU-maan asiantuntijaosaamiseen. Tähän liittyviä kustannuksia on tässä vaiheessa erittäin vaikea arvioida. Nämä kustannukset on kuitenkin voitava kattaa valmistajilta ja maahantuojilta kerättävillä maksuilla. Ehdotetussa tupakkalakiluonnoksessa on todettu, että joidenkin Valviralle osoitettujen tehtävien osalta voidaan periä maksuja, joilla katetaan

Dnro 7568/00.01.00.00/2015

28.09.2015

uusista tehtävistä aiheutuvia kustannuksia. Tupakkatuotedirektiivin toimeenpanon johdosta Valviralle tulevat uudet tehtävät olisi kaikki saatava maksullisiksi. Valvira on ottanut asiaan tarkemmin kantaa lukua 3 koskevassa osuudessa. Koska ehdotettujen maksujen on suurelta osin oltava kustannusvastaavia, toiminnan käynnistämisen edellyttämiä kustannuksia, kuten tietojärjestelmien perustamiskustannuksia ei pystytä perimään toiminnanharjoittajilta tai valmistajilta.

Valviran tupakkalain mukaisten tehtävien resursointi on tällä hetkellä rahoitettu valtion talousarviossa Valviralle osoitetusta toimintamenomäärärahasta. Tässä lakiehdotuksessa oleva maksullinen toiminta ei voi johtaa siihen, että tätä määrärahaa vähennetään.

Lakiluonnoksessa Valviralle säädetyt uudet tehtävät edellyttävät useita tietojärjestelmä uudistuksia ja kokonaan uusia sovelluksia. Valvira arvioi näiden kustannuksien olevan noin 70 000-100 000 euroa. Lisäksi muutoksia on tehtävä ympäristöterveydenhuollon valvontatietojärjestelmään. Tämän osalta kustannuksien arvioidaan olevan 20 000-30 000 euroa. Valviralle lakimuutoksesta aiheutuvat lisäkustannukset olisi mainittava hallituksen esityksen taloudellisten vaikutusten arvioinnin yhteydessä ja ne olisi kompensoitava Valviralle täysimääräisesti.

Tupakkalain perusteella perittävistä maksuista säädetään lakiehdotuksen useassa eri kohdassa. Valvira pitää epäjohdonmukaisena ja lain sovellettavuuden kannalta ongelmallisena sitä, että myyntiin liittyvistä maksuista (93–94 §) säädetään luvussa 12, kun taas tupakkatuotteiden ainesosien ja haitta-aineiden (22 §) sekä sähkösavukkeiden ja täyttösäiliöiden valvonnasta (32 §) perittävistä maksuista säädetään asianomaisissa luvuissa (luvut 3 ja 4). Lisäksi luvussa 12 on maksuja koskevia yleissäännöksiä (95–96 §), jotka taas soveltuvat kaikkiin tupakkalain perusteella perittäviin maksuihin. Valviran näkemyksen mukaan lain sovellettavuus helpottuisi, jos kaikista tupakkalain perusteella perittävistä maksuista säädettäisiin vain yhdessä tupakkalain luvussa.

Luonnos hallituksen esitykseksi uudeksi tupakkalakiin lisää sääntelyä tupakkatuotteiden pakkausmerkintöjen osalta. Tupakkalakiin ei kuitenkaan esitetä plain package-sääntelyä. Valviran näkemyksen mukaan yhdenmukaisia pakkauksia koskeva sääntely vähentäisi mainonnallisia piirteitä tupakkatuotteiden pakkauksissa ja helpottaisi näin ollen mainontaa valvovan viranomaisen työtä. Valvira ehdottaa yhdenmukaisia pakkauksia koskevan sääntelyn lisäämistä lakiehdotukseen.

1 luku: Yleiset säännökset

Tupakkalakiluonnoksen 3 §:ssä säädetään tupakkalain soveltamisalan rajoituksista. Lakia ei sovellettaisi sähkösavukelaitteisiin, mikäli ne ovat terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetussa laissa tarkoitettuja terveydenhuollon laitteita eikä nikotiininesteisiin, mikäli niille on myönnetty lääkelain mukainen myyntilupa. Valvira tuo esiin huolensa siitä, että nämä

Dnro 7568/00.01.00.00/2015

28.09.2015

tupakkalain soveltamisalan rajoitukset ovat tulevaisuudessa omiaan aiheuttamaan ongelmia tupakointikieltojen ja -rajoitusten sekä markkinointikiellon ja erityisesti epäsuoran mainonnan kiellon valvonnan näkökulmasta.

2 luku: Viranomaiset ja 11 luku: Ohjaus ja valvonta

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi uudeksi tupakkalaksi tupakkalain valvontaan ja ohjaukseen osallistuvat viranomaiset luetellaan poikkeuksellisesti ennen aineellisoikeudellisia säännöksiä luvussa 2, ja luvussa 11 säädetään viranomaisille kuuluvista ohjaus- ja valvontatehtävistä. Valviran näkemyksen mukaan tupakkalakiluonnoksessa olevat viranomaisia ja heidän tehtäviään koskevat säännökset olisi hyvä sijoittaa lähemmäs toisiaan. Tämä helpottaisi tupakkalakea valvovien viranomaisten ja heidän tehtäviensä kokonaisuuden hahmottamista. Lisäksi viranomaisia koskevan 2 luvun osalta pykäläotsikointiin olisi kiinnitettävä huomiota, sillä niihin on viranomaisen lisäksi kirjattu sana tehtävät (esimerkiksi 6 § *Valviran tehtävät*). Luvussa 2 olevat pykälät eivät kuitenkaan sisällä lähellekään kaikkia ko. viranomaisille säädettyjä tehtäviä. Myös luvun 11 osalta otsikointi on epä johdonmukainen. Luvun pääotsikko on *ohjaus ja valvonta*, ja luvussa on vuorotellen niin valvonta- kuin ohjaustehtäviä. *Valviran valvontatehtävät* -nimisessä 83 §:ssä luetellaan osa Valviran valvontatehtävistä. Tämän jälkeen luvussa on kuntien valvontatehtävät ja säännökset valvontaohjelman sekä valvontasuunnitelman osalta. Seuraavissa pykälissä on jälleen Valviralle kuuluvia valvontatehtäviä. Valviran näkemyksen mukaan lukujen otsikointi on näin ollen harhaanjohtavaa.

Esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa luvun 2 osalta todetaan, että tupakkalakiin ei ehdoteta otettavaksi nykyistä 14 b §:ää vastaavaa säännöstä työsuojeluviranomaisten, Tullin ja poliisin toimeenpanemasta valvonnasta, koska näiden viranomaisten toimivalta määräytyy muun lainsäädännön nojalla. Valvira kokee ongelmalliseksi sen, että edellä mainittuja viranomaisia ei mainita ehdotetun uuden tupakkalain luvussa 2 *Viranomaiset*. Tämä on omiaan lisäämään kyselyjä, jotka kohdistetaan väärälle viranomaiselle, tässä tapauksessa hyvin todennäköisesti Valviralle. Valviran näkemyksen mukaan viranomaisia koskevassa luvussa olisi hyvä mainita kaikki tupakkalain ohjaukseen ja valvontaan osallistuvat viranomaiset.

Valvira katsoo, että Tullin ja poliisin tupakkalain mukaisten tehtävien jättäminen ko. viranomaisia koskevan yleislainsäädännön varaan voi johtaa siihen, että osa ko. viranomaisille tarkoitetuista tupakkalain mukaisista tehtävistä jää tahattomastikin hoitamatta. Esimerkkinä mainittakoon tupakkatuotteiden jäljitettävyyttä parantava tiedontallennusjärjestelmä, josta säädetään ehdotetun tupakkalain 45 §:ssä. Tähän tiedontallennusjärjestelmään on ehdotuksen mukaan pääsy viranomaisista ainoastaan Tullilla. Valvira pitää epä johdonmukaisena sitä, että Tullille määritellään tupakkalakeissa tällaisia erityisiä valvontaan liittyviä tehtäviä, vaikka Tullia ei mainita tupakkalakea valvovana viranomaisena lainkaan.

Dnro 7568/00.01.00.00/2015

28.09.2015

Valvira pitää myös erittäin tärkeänä, että viranomaisia ja heidän tehtäviään koskevassa sääntelyssä olisi tarkat viittaukset aineellisiin säännöksiin, jotta viranomaisten välinen työnjako olisi selkeä ja päällekkäisen työn tekemiseltä välttyttäisiin. Esitetyssä tupakkalakiluonnoksessa viranomaisten tehtäviä koskevat pykäläviittaukset puuttuvat monesta kohtaa. Joidenkin säännösten osalta valvova viranomainen on epäselvä tai puuttuu kokonaan. Esimerkkinä mainittakoon makuaineiden myyntikieltoa koskevan 58 §:n valvonta sekä etämyyntikieltoa koskevan 64 §:n valvonta.

Ehdotetun tupakkalakiluonnoksen 83 §:ssä luetellaan Valviran valvontatehtävät, mutta se ei kuitenkaan sisällä kaikkia Valviran valvottavaksi säädettyjä tehtäviä, kuten edellä kohdassa *Yleistä* jo todetaan. Pykälästä puuttuu tämän lisäksi tupakkatuotteiden myynnin valvonnan osalta se, että kyse on nimenomaan kansainvälisen liikenteen aluksista (ks. Valviran kanta uuteen tehtävään *7 luku Myynti ja muu luovuttaminen*). Lisäksi 85 §:ssä Valviran tehtäväksi säädetään valtakunnallisen tupakkalain valvontaohjelman laadinta. Valviran näkemyksen mukaan lain luettavuutta lisäisi se, että yhden viranomaisen kaikki tehtävät olisi koottuna yhteen pykälään tai lähekkäisiin pykäliin.

Valvira toteaa, että ehdotetusta tupakkalakiluonnoksesta puuttuu kokonaan Aluehallintovirastojen tehtävä käsitellä kunnallisen tupakkalain valvontaviranomaisen toiminnasta tehdyt kantelut. Tämä aluehallintovirastojen valvontatehtävä on jo pitkään ollut muissa ympäristöterveydenhuollon laeissa. Valviran näkemyksen mukaan alueellisen viranomaisen valvontatehtävästä on säädettävä tupakkalaissa, sillä muutoin on riski, että tämä tehtävä jää tekemättä.

3 luku: Tupakkatuotteita koskevat vaatimukset ja ilmoitukset ja 4 luku: Eräitä muita tuotteita koskevat vaatimukset ja ilmoitukset

Ehdotetun tupakkalakiluonnoksen luvuissa 3 ja 4 toimeenpannaan uuden tupakkatuotedirektiivin sääntelyä.

Luvuissa 3 ja 4 säädetään muun muassa eri tuotteiden osalta viranomaisille tehtävistä ilmoituksista. Ilmoituksia koskevat säännökset eivät ole eri tuotteiden osalta samanlaisia, vaan ne vaihtelevat tuotteiden välillä muun muassa tietojen toimittamistavan ja -ajankohdan sekä mahdollisia laiminlyöntejä koskevien rangaistusten osalta. Valviran näkemyksen mukaan eri tuotteita koskeva mahdollisimman samankaltainen sääntely helpottaa valvovien viranomaisten ja toiminnanharjoittajien toimintaa. Valvira viittaa tältä osin jo aiemmin todettuun (ks. kohta *Yleistä*).

Huomiota olisi kiinnitettävä myös siihen, että eri tuotteita koskeva vastaavanlainen sääntely toteutettaisiin lainsäädännön samalla tasolla. Lausunnolla olevassa lakiehdotuksessa joidenkin tuotteiden osalta on säädetty lain tasolla esimerkiksi ilmoitusten toimittamistavasta, kun taas toisten tuotteiden osalta todetaan, että toimittamistavasta säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Dnro 7568/00.01.00.00/2015

28.09.2015

Tupakkatuotteiden ainesosien, haitta-aineiden ja paloturvallisuustietojen ilmoittamisesta säädetään lakiehdotuksen 13 ja 14 §:issä. Hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa 13 §:n osalta todetaan, että pykälässä säädettäisiin ilmoituksista, jotka tupakkatuotteiden valmistajan tai maahantuojan olisi toimitettava vuosittain Valviralle. Toisaalta myöhemmin todetaan, että tietoja ei enää lähtökohtaisesti tarvitsisi toimittaa vuosittain, vaan ainoastaan, jos tuotetta muutettaisiin. Tämä ristiriita hallituksen esityksestä on poistettava. Valvira pitää kuitenkin kannatettavana ehdotettua muutosta, jonka mukaan ainesosailmoitukset toimitetaan ainoastaan silloin, kun tuotetta muutetaan. Tämä vähentää turhien ilmoitusten määrää. On todennäköistä, että valvovan viranomaisen tarve teettää omia tutkimuksia tuotteiden ainesosista kasvaa, etenkin silloin, jos tuotetta muutetaan vain erittäin harvoin. Tällöin valvovan viranomaisen tehtävät ja resurssintarve lisääntyvät, mutta kustannukset voidaan kuitenkin kattaa tupakkalakiluonnoksessa ehdotetuilla uusilla maksuilla.

Lakiehdotuksen eri tuotteita koskevat ilmoitukset on pääsääntöisesti säädetty toimitettaviksi viranomaisille sähköisesti. Kasvipölyjen poltettavaksi tarkoitettujen tuotteiden osalta ei kuitenkaan ole säädetty toimittamisesta. Valviran näkemyksen mukaan kaikkien tuotteiden ilmoitukset olisi toimitettava sähköisesti. Tätä näkemystä tukee myös se, että valvovalla viranomaisella on kaikkien tuotteiden osalta velvollisuus asettaa toimitetut tiedot yleisön saataville verkkosivustolla. Ilmoitusten julkaiseminen verkkosivuilla vaatii valvontaviranomaiselta suurempia resursseja, mikäli ilmoitukset voidaan joidenkin tuotteiden osalta toimittaa muilla tavoin kuin sähköisesti.

Valvira toteaa, että tupakkalakiehdotuksen 21 §:n 2 momentissa ei ole säädetty 17 § tiukennetun ilmoitusvelvollisuuden osalta toiminnanharjoittajalle velvollisuutta rajata liike- ja ammattisalaisuuksia vastaavasti kuin 13-15 §:ien osalta on säädetty. Valviralla on kuitenkin 21 §:n mukainen velvollisuus julkaista 17 §:n nojalla saadut tiedot yleisön saataville. Valviran näkemyksen mukaan toiminnanharjoittajalla on myös 17 §:ää koskevan ilmoituksen osalta oltava velvollisuus rajata liike- ja ammattisalaisuudet, jotta vältetään mahdolliset virheet tietojen julkaisemiseen liittyen. Valvira toteaa lisäksi, että lausunnolla olevan tupakkalakiluonnoksen hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan liike- ja ammattisalaisuuksien rajaamisvelvollisuus on tarkoitus säätää koskemaan myös 17 §:n ilmoitusta.

Ehdotetun tupakkalakiluonnoksen sähkösavuketta koskevan 27 §:n 1 momentin muutosilmoituksen osalta ei ole säädetty lainkaan, milloin muutosilmoitus on tehtävä. Valvira näkemyksen mukaan säännökseen olisi kirjattava vastaava aikaraja kuin tupakkatuotteiden ja kasvipölyjen poltettavaksi tarkoitettujen tuotteiden osalta on säädetty.

Lakiehdotuksen 22 §:ssä säädetään tupakkatuotteiden ainesosien ja haitta-aineiden valvonnasta ja 32 §:ssä sähkösavukkeiden ja täyttösäiliöiden valvonnasta perittävistä maksuista. Valvira kiinnittää huomiota, että poiketen muista 3 ja 4 luvuissa säädettyistä tuotteista, Valviralla ei ole oikeutta periä 22

§:n nojalla maksuja 19 §:ssä tarkoitettujen uusien tupakkatuotteiden eikä 32 §:n nojalla 30 §:ssä tarkoitettujen kasviperäisten tuotteiden tutkimisen osalta. Vaikka tupakkatuotedirektiivissä ei ole säädetty viranomaisen oikeudesta periä maksuja uusien tupakkatuotteiden ja poltettavaksi tarkoitettujen kasviperäisten tuotteiden tutkimisesta, maksujen perimisestä olisi siitä huolimatta säädettävä kansallisesti. Valviran näkemyksen mukaan maksuja on voitava periä riippumatta siitä, minkä tuotteen tutkimisesta on kyse. Lisäksi sekä uuden tupakkatuotteen että kasviperäisen tuotteen osalta on kysymys tupakkatuotedirektiivin toimeenpanosta Valviralle aiheutuvasta uudesta tehtävästä, eikä ole millään tavoin perusteltua, että tuotevalvonnasta aiheutuvat maksut jäisivät Valviran vastattaviksi. Näin ollen myös maksut uusista tupakkatuotteista sekä kasviperäisistä tuotteista kuuluisivat valmistajien tai maahantuojien maksettaviksi. Lisäksi Valvira viittaa maksujen osalta lausunnon luvussa *Yleistä* sanottuun.

Lakiluonnoksen 13 ja 14 §:iä koskevien rangaistussäännöksiä epäjohdonmukaisuuksia käsitellään luvussa 14.

5 luku Vähittäismyyntipakkaukset

Ehdotetun tupakkalain luvussa 5 toimeenpannaan uuden tupakkatuotedirektiivin sääntelyä.

Valviralla ei ole pakkausmerkintöjen osalta huomautettavaa muutoin kuin niitä koskevien rangaistuspykäläiden osalta (ks. *14 luku Rangaistussäännökset*)

6 luku Tupakkatuotteiden jäljitettävyyys

Ehdotetun tupakkalain luvussa 6 toimeenpannaan uuden tupakkatuotedirektiivin sääntelyä.

Valviralla ei ole tupakkatuotteiden jäljitettävyyden osalta huomautettavaa muutoin kuin näitä pykäläitä valvovien viranomaisten osalta (ks. *2 luku: Viranomaiset ja 11 luku: Ohjaus ja valvonta*)

7 luku: Myynti ja muu luovuttaminen

Tupakkalakiluonnoksen 48 §:n säädetään vähittäismyyntiluvan myöntämisen edellytyksistä ja esteistä. Lain 48 §:ssä viitataan virheellisesti saman pykälän 1 momenttiin, vaikka viittauksen pitäisi olla 47 §:ään, jossa säädellään niistä tuotteista, joiden myynti on luvanvaraista.

Lakiluonnoksen 49 §:ssä säädetään lupahakemuksen muodosta ja sisällöstä. Pykälän 1 momentin 4 kohdassa säädetään, että hakemuksessa on oltava selvitys tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden sijoittelusta myyntipisteessä. Valvira ehdottaa, että kyseiseen lainkohtaan lisätään tupakointivälineet, jolloin toimijan selvitysvelvollisuus koskisi yhdenmukaisesti kaikkia tuotteita, joihin soveltuu tupakkalain 18 vuoden ostoikäraja. Lisäys olisi perusteltu myös siitä syystä,

Dnro 7568/00.01.00.00/2015

28.09.2015

että tupakkalain luonnoksen 61 §:n mukaan myyjän on oltava läsnä, kun tupakkalain nojalla ikärajavaltavan tuotteen hallinta luovutetaan ostajalle ja velvoite koskee luonnoksen mukaan kaikkia tupakkalain nojalla ikärajavaltavia tuotteita, mukaan lukien tupakointivälineet. Näin kunta voisi arvioida lupaa myöntäessään lupahakemuksen tietojen perusteella myynnin lainmukaisuutta kokonaisuudessaan, kun se saisi tiedot myös tupakointivälineiden sijoittelusta myyntipisteessä.

Valviran näkemyksen mukaan 49 §:n 1 momentin 1-4 kohdissa mainittujen tietojen lisäksi elinkeinonharjoittajan olisi tarpeen ilmoittaa vähittäismyyntilupaa hakiessaan, aikooko hän myydä pelkästään tupakkatuotteita tai nikotiininesteitä vai kumpaakin tuoteryhmää. Jos elinkeinonharjoittajalla olisi täsmällinen velvollisuus ilmoittaa 49 §:n mukaisesti lupaa hakiessaan myytävät tuoteryhmät, hänellä olisi suoraan 51 §:n nojalla velvollisuus ilmoittaa kunnalle, jos esimerkiksi hän alkaa myydä tupakkatuotteiden lisäksi myös nikotiininesteitä. Näin toiminnanharjoittaja olisi selkeästi velvoitettu ilmoittamaan myynnin laajentamisesta tai siirtämisestä toiseen tuoteryhmään. Kunnan kannalta tieto siitä, myykö toimija pelkästään tupakkatuotteita vai myös nikotiininesteitä, olisi merkittävä, sillä kunnan on perittävä 94 §:n 4 momentin mukaan vuosittainen valvontamaksu korotettuna, mikäli toimija myy sekä tupakkatuotteita että nikotiininesteitä. Vaikka tieto myytävistä tuotteista sisältyisi omavalvontasuunnitelmaan, olisi käytännössä yksinkertaisempaa ja selkeämpää, jos toimijan pitäisi itse ilmoittaa lupahakemusta tehdessään, mitä tuotteita hän aikoo myydä.

Lakiluonnoksen 54 §:ssä säädetään tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyynnin ilmoituksenvaraisuudesta kansainvälisessä liikenteessä. Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että ilmoitus tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyynnistä Suomen ja ulkomaiden tai ulkomailla kulkevissa vesi- ja ilma-aluksissa tehtäisiin jatkossa Valviralle. Näin ollen kunta ei enää myöntäisi tällaisille toimijoille tupakkatuotteiden vähittäismyyntilupaa, vaan toiminta perustuisi Valviralle tehtävään ilmoitukseen. Valvira ei tältä osin kannata esitystä, sillä tupakkalaissa olevat muut luvat ja ilmoitukset tehdään jatkossakin kunnalle. Ehdotettu säännös monimutkaistaa tupakkalaissa olevia ilmoitus- ja lupamenettelyjä, eikä sillä ole olennaisia hyötyjä verrattuna nykytilaan.

Valviran tupakkalain mukainen valvonta koostuu tällä hetkellä pääsääntöisesti mainontakiellon ja tupakkatuotteiden haitta-aineiden valvonnasta, eikä Valviralla ole valvontaa tupakkatuotteiden myyntilupiin liittyen. Ehdotettuun 54 §:än liittyvät toimintatavat jouduttaisiin näin ollen luomaan tyhjästä tai ostamaan palveluna kunnilta. Valviran näkemyksen mukaan tupakkalain säännösten vertaaminen alkoholilain sääntelyyn ei ole perusteltua, sillä näitä tuotteita koskeva sääntely eroaa monilta osin toisistaan. Esimerkkinä mainittakoon myyntilupien käsittely, joka tupakkalain puolella on kuntien tehtävä ja alkoholipuolella aluehallintovirastojen tehtävä. Tupakkalakiehdotuksen hallituksen esityksen perusteluissa todetaan lisäksi, että vähittäismyyntilupien käsittely kansainvälisen liikenteen osalta toiminnanharjoittajan kotikunnassa ei ole perusteltua, sillä maantieteellinen

Dnro 7568/00.01.00.00/2015

28.09.2015

etäisyys luvanhakijan kotikunnan ja aluksen käyttämän sataman välillä saattaa olla suuri. Valvira toteaa, että kunnilla on mahdollisuus ostaa valvontaan liittyviä palveluja toisilta kunnilta vastaavalla tavalla kuin Valvira mitä todennäköisimmin joutuisi tässä tapauksessa tekemään.

Kansainvälisen liikenteen valvontaan liittyvä uusi valvontatehtävä edellyttäisi Valviralle lisäresursseja, sillä kustannuksia syntyisi tietojärjestelmiin tehtävistä muutoksista, valvontatyöhön liittyvästä matkustamisesta sekä mahdollisesti kunnilta ostettavista palveluista. Kustannuksia voitaisiin kattaa lakiluonnoksessa ehdotetuilla vuosittaisilla valvontamaksuilla. Hallituksen esityksessä todetaan, että kunta voisi jatkossa periä tupakkalain valvonnasta maksuja perustuslain mukaisen kunnan verotusoikeuden nojalla, eikä valvontasuoritteiden tällöin tarvitse olla kustannusvastaavia. Valviran näkemyksen mukaan ehdotettu veroluonteinen valvontamaksu olisi perusteltava hallituksen esityksessä myös Valviran osalta.

Lakiluonnoksen 54 §:ssä ei ole säädetty kansainvälisessä liikenteessä toimivan elinkeinonharjoittajan velvollisuudesta ilmoittaa toimintaa koskevasta muutoksesta, kun taas tukkumyynti-ilmoituksen tehnyt elinkeinonharjoittaja on velvoitettu lakiehdotuksen 55 §:n 2 momentin mukaan ilmoittamaan toimintansa olennaisista muutoksista. Valviran näkemyksen mukaan kansainvälisessä liikenteessä harjoitettavan tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyynnin valvonnan ja sääntelyn yhdenmukaisuuden kannalta on tärkeää, että myös kansainvälisessä liikenteessä toimivalla elinkeinonharjoittajalla olisi velvollisuus ilmoittaa toimintaansa koskevista olennaisista muutoksista.

Lakiehdotuksen 56 §:n mukaan tukkumyyjä saa myydä tukuittain tupakkatuotteita ja nikotiininesteitä vain toiselle tukkukaupalle jälleenmyyntiä varten sekä sille, jolla on 47 §:ssä tarkoitettu tai tupakkalain (693/1976) nojalla myönnetty vähittäismyyntilupa ja sille, joka on tehnyt 54 §:ssä tarkoitettun ilmoituksen. Säännöksen tarkoituksena on perustelujen mukaan osaltaan varmistaa, että kaikilla tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden jälleenmyyjillä on voimassa oleva myyntilupa tai että ne ovat tehneet vaadittavat ilmoitukset. Säännöksen tarkoitus huomioiden Valvira katsoo, että tukkumyyjällä pitäisi olla velvollisuus varmistaa myös se, onko elinkeinonharjoittaja tehnyt 53 §:ssä tarkoitettun ilmoituksen nikotiininesteiden vähittäismyynnistä. Tämän vuoksi Valvira ehdottaa, että lakiehdotuksen 56 §:ään lisätään tarvittava viittaus 53 §:ään.

Lakiehdotuksen 60 §:ssä säädetään omavalvontasuunnitelmasta. Pykälän mukaan tupakkatuotteita, tupakan vastikkeita, tupakointivälineitä, sähkösavukkeita tai nikotiininesteitä myyvän elinkeinonharjoittajan on laadittava ja toteutettava omavalvontasuunnitelma 59 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyjen kieltojen noudattamiseksi. Koska hyväksyttävä omavalvontasuunnitelma on edellytyksenä vähittäismyyntiluvan myöntämiselle, olisi perusteltua, että kunta voisi omavalvontasuunnitelman puutteellisen päivittämisen tai toteuttamisen tapauksissa peruuttaa vähittäismyyntiluvan määräaikaaisesti, jos elinkeinonharjoittaja kirjallisesta

Dnro 7568/00.01.00.00/2015

28.09.2015

varoituksesta huolimatta jatkaisi lainvastaista toimintaa. Elinkeinonharjoittajan toimimaton omavalvonta voi pahimmillaan johtaa tupakkatuotteiden ja muiden tupakkalain nojalla ikärajavaltavien tuotteiden myymiseen alaikäiselle eikä pelkkä kunnan antama kielto ole riittävän tehokas keino puuttua lainvastaisesti toteutettuun omavalvontaan. Lisäksi myynnin valvonnassa esiintyneet ongelmatkohdat ovat Valviran kokemuksen mukaan liittyneet huomattavan usein juuri siihen, että elinkeinonharjoittajat eivät ole toteuttaneet tai päivittäneet omavalvontasuunnitelmaansa, vaikka kyseessä on sinänsä yksinkertainen velvoite. Tämän perusteella voidaan todeta, etteivät elinkeinonharjoittajat ole välttämättä omaksuneet omavalvontavelvoitetta tarkoitettulla tavalla, ja Valviran näkemyksen mukaan lainmuutoksen yhteydessä olisikin tarpeen arvioida, pitäisikö omavalvontaa koskevaa sääntelyä yksinkertaistaa ja nykyaikaistaa.

Valvira kannattaa lakiehdotuksen 64 §:ssä säädettyä etämyyntikieltoa. Säännös yksinkertaistaisi huomattavasti valvovan viranomaisen käytännön valvontatyötä. Etämyynnissä ongelmallista on alaikäisiä koskevan myyntikiellon toteutuminen käytännössä. Etämyynnissä tuotteiden luovutus tapahtuu usein ulkopuolisen kuljetusyrityksen välityksellä eikä myyjä pysty tarkastamaan lopullisen vastaanottajan henkilöllisyyttä. Myös viranomaisen mahdollisuudet valvoa tällaisia luovutuksia ovat käytännössä heikot. Vaarana etämyynnissä on erityisesti se, että tuotteet päätyvät alaikäisten haltuun. Etämyynti on ongelmallista myös mainonta- ja myynninedistämiskiellon kiertämisen näkökulmasta. Monet tupakkalain mainontakiellon alaisia tuotteita myyvät verkkokaupat ovat sijoittautuneet ainakin näennäisesti sellaisiin maihin, joissa tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden mainontaa säännellään lievemmin. Valviran mahdollisuudet puuttua tällaiseen mainontaan ovat käytännössä hyvin rajalliset. Valvira katsoo, että etämyyntikielto helpottaisikin erityisesti mainontakiellon valvontaa.

Valviran näkemyksen mukaan etämyyntikiellon rikkomisen tulisi olla vähittäismyyntiluvan peruuttamisen edellytyksenä. Ehdotetussa tupakkalaissa olisi lisäksi osoitettava etämyyntikieltoa valvova viranomainen.

Luku 8 Maahantuonti ja hallussapito

Valvira kannattaa 8 luvussa ehdotettuja säännöksiä.

Luku 9 Markkinointi- ja esilläpitokiellot

Ehdotetun tupakkalakiluonnoksen 70 §:ssä ehdotetaan, ettei säännöksessä eriteltäisi enää mainontaa, epäsuoraa mainontaa, tupakkasponsorointia ja muuta myynninedistämistoimintaa vaan käytettäisiin markkinoinnin käsitettä, joka kattaisi kaikki edellä luetellut markkinoinnin muodot. Markkinointikielto pitäisi sisältää myös voimassa olevan lain 9 §:ssä säädetyn kiellon kytkeä tupakkalaissa tarkoitettu tuote muiden tuotteiden tai palvelujen myyntiin. Esityksen perusteluissa todetaan, että markkinoinnin käsite on vakiintunut, joten ehdotettu säännös kattaisi kaiken myynninedistämistoiminnan, joka jo tällä hetkellä on tupakkalain nojalla kielletty.

Dnro 7568/00.01.00.00/2015

28.09.2015

Valviran näkemyksen mukaan markkinointi on laaja käsite, joka pitää sisällään edellä lueteltujen myyinnedistämismuotojen ohella myös esimerkiksi tuotteen pitämisen ylipäänsä myynnissä samoin kuin vaikkapa tuotteen nimen, tuotekehittelyn ja myyntipaikat. Käsitettä markkinointi käytetään kuluttajansuojalain 2 luvussa. Valviran tiedossa on ainakin kaksi Kuluttajaviraston lausuntoa vuosilta 2001 ja 2004, joissa kuluttajansuojalain 2 luvun 1 §:n mukaisena sopimattomana markkinointina on pidetty tietynlaiseen pakkaukseen pakatun tuotteen myyntiä lapsille. Markkinoinnin käsite on siis ulotettu myyntiin. Vaikka esityksen perusteluissa todetaan, että kysymys olisi lähinnä käsitteellisestä muutoksesta eikä sillä olisi tarkoitus muuttaa voimassa olevien kieltojen alaa, Valvira katsoo, että markkinoinnin käsite olisi hyvä määritellä tarkemmin joko laissa tai vähintäänkin lain esitöissä.

Valvira pitää niin ikään tärkeänä, että epäsuoran mainonnan käsite määriteltäisiin laissa tai ainakin lain esitöissä. Epäsuoralla mainonnalla tarkoitetaan muun tuotteen kuin tupakkalaissa tarkoitettun tuotteen mainostamista siten, että tuotteen tunnuksena käytetään tupakkalaissa tarkoitettulle tuotteelle vakiintunutta tunnusta tai että kyseisen tuotteen mainonnasta muutoin välittyy mielikuva tupakkalaissa tarkoitettusta tuotteesta. Epäsuoran mainonnan kieltäminen eroaa muista markkinoinnin muodoista siinä, että se kohdistetaan muuta kuin tupakkalaissa tarkoitettuja tuotteita myyvään elinkeinonharjoittajaan. Epäsuoran mainonnan välittömänä tarkoituksena ei ole tupakkalaissa tarkoitettun tuotteen myyinnedistäminen. Valvira katsoo, että ilman selkeää epäsuoran mainonnan määritelmää, sen soveltamisala voi kaventua.

Ehdotetun lainkohdan toisen momentin 2 kohdan mukaan markkinointikieltoa ei kuitenkaan sovellettaisi yksittäisten keräilykohteina pidettävien, muiden kuin uusien tupakointivälineiden markkinointiin. Tarkoituksena olisi helpottaa keräilykohteiden kauppaa. Valviran näkemyksen mukaan tällainen säännös on omiaan mahdollistamaan tupakointivälineiden mainontakiellon kiertämisen, sillä tupakointivälineiden myyjä voi ottaa myyntiin yksittäisiä keräilyesineitä ainoastaan markkinointimielessä. Valviran näkemyksen mukaan säännöstä olisi muutettava niin, että sitä sovellettaisiin ainoastaan pääasiassa käytettyjä tavaroita ja/tai keräilykohteita myyviin toiminnanharjoittajiin.

Lakiehdotuksen 71 §:ssä säädettäisiin hintahyvityksen kiellosta. Lakiehdotuksesta jää kuitenkin epäselväksi, mikä taho hintahyvityskieltoa valvoo.

10 luku Tupakointikiellot ja -rajoitukset

Valvira kannattaa ehdotetussa tupakkalakiluonnoksessa tehtyjä muutoksia tupakointikieltoihin ja –rajoituksiin.

Valviran näkemyksen mukaan tupakointitiloja koskevan sääntelyn osalta olisi jo lain tasolla mainittava siitä, ettei tällaisia tiloja voida järjestää sellaisen sisätilan yhteyteen, joka on pääasiassa alle 18-vuotiaiden käytössä.

Dnro 7568/00.01.00.00/2015

28.09.2015

Lausunnolla olevassa tupakkalakiluonnoksessa tämä löytyy ainoastaan hallituksen esityksen perusteluista.

Tupakkalakiluonnoksen hallituksen esityksen yleisperusteluissa todetaan, että asunto-osakeyhtiöt ja muut asuinyhteisöt voivat päätöksellään kieltää tupakoinnin huoneistoon kuuluvalla parvekkeella, huoneiston käytössä olevassa ulkotilassa ja huoneiston sisätilassa, jos kunnan terveydensuojeluviranomainen vahvistaa, että kyseisestä tilasta voi tilan rakenteiden ja muiden olosuhteiden vuoksi muutoin kuin poikkeuksellisesti kulkeutua tupakansavua toiseen vastaavaan tilaan. Valvira huomauttaa, että tämän osalta vahvistamisen on kuuluttava kunnan terveydensuojeluviranomaisen sijaan kunnan tupakkalakiviranomaiselle. Lisäksi Valvira toteaa, että hallituksen esityksessä olisi kerrottava tarkemmin, mihin rakenteiden ja muiden olosuhteiden osalta on tilannetta arvioitaessa kiinnitettävä erityistä huomiota.

Tupakkalakiluonnoksen hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että verrattuna voimassa olevaan tupakkalakiin, tupakoinnin määritelmä muuttuisi koskemaan ainoastaan poltettavaksi tarkoitettujen tupakkatuotteiden käyttämistä. Savuttomien tupakkatuotteiden käyttö ei näin ollen enää olisi tupakointia, eivätkä uuden tupakkalain tupakointikiellot ja – rajoitukset koskisi sitä. Valvira näkemyksen mukaan tämä muutos voi osoittautua haastavaksi esimerkiksi koulujen ja oppilaitosten osalta, jolloin nuuskan tai muun savuttoman tupakkatuotteen käyttöä oppitunnilla ei voida suoraan kieltää tupakkalain perusteella.

11 luku Ohjaus ja valvonta

Valvira toteaa, että tätä lukua on valvontatehtävien osalta käsitelty jo kohdassa *2 luku: Viranomaiset ja 11 luku: Ohjaus ja valvonta*.

Valvira toteaa lisäksi, että tupakkalain 85-86 §:ssä säädettävien valtakunnallisen valvontaohjelman ja kunnan valvontasuunnitelman osalta olisi huomioitava ympäristöterveydenhuollon lakien yhtenäistämisyöryhmän ehdotukset. Valvira katsoo, että ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön on tältä osin oltava yhdenmukaista.

Lakiehdotuksen 88 §:ssä säädetään Valviran ja kunnan tarkastus- ja näytteenotto-oikeudesta ja 89 §:ssä tiedonsaantioikeudesta. Voimassa olevan tupakkalain 28 §:n 4 momentin nojalla Valvira ja kunta voivat velvoittaa elinkeinonharjoittajan antamaan sakon uhalla näytteitä, tietoja, selvityksiä, asiakirjoja ja muuta aineistoa, mikäli niitä ei anneta määräajassa. Uuden tupakkalakiehdotuksen mukaan Valviralla tai kunnalla ei olisi oikeutta velvoittaa elinkeinonharjoittajaa antamaan sakon uhalla lakiehdotuksen 89 §:ssä tarkoitettuja tietoja, vaan ainoastaan 88 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja näytteitä. Valvira pitää erittäin tärkeänä, että Valvira ja kunnat voisivat tulevaisuudessakin määräjän ylityttyä velvoittaa sakon uhalla elinkeinonharjoittajan toimittamaan lakiehdotuksen 89 §:ssä tarkoitettuja tietoja, kuten asiakirjoja. Valvira kiinnittää huomiota lisäksi, että

Dnro 7568/00.01.00.00/2015

28.09.2015

ehdotusluonnoksen yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan 88 §:n 4 momentin olisi tarkoitus koskea näyttöjen lisäksi myös tietoja, selvityksiä, asiakirjoja ja muuta aineistoa, mutta säännös koskee kuitenkin vain näytteitä.

12 luku: Kiellot ja vähittäismyyntiluvan peruuttaminen

Lakiluonnoksen 99 §:ssä säädetään vähittäismyyntiluvan pysyvän peruuttamisen edellytyksistä. Ehdotetussa tupakkalaissa pysyvän peruuttamisen edellytykseksi on säädetty se, että lupa on jo aiemmin peruutettu määräaikaisesti. Voimassa olevassa tupakkalaissa vastaavaa edellytystä ei ole. Valviran näkemyksen mukaan, mikäli myyntipaikassa myydään tai säilytetään tupakkalaissa kiellettyjä tuotteita, pysyvän peruuttamisen pitäisi olla mahdollista, vaikka määräaikaista peruuttamista ei olisi aiemmin tehty. Lisäksi voimassa olevaan tupakkalakiin verrattuna ehdotuksesta on poistettu säännös, jonka mukaan kunta voi peruuttaa luvan pysyvästi, jos myyntipaikassa myydään, säilytetään tai sallitaan säilytettävän tupakkalain vastaisia vähittäismyyntipakkauksia. Vähittäismyyntipakkausten valvonta jäisi näin ollen kokonaan Valviralle, vaikka kunnalla olisi kuitenkin käytännön mahdollisuudet valvoa edelleen vähittäismyyntipakkausten lainmukaisuutta samalla kun se suorittaa muuta myynnin valvontaa myyntipaikassa.

Luonnoksen 103 §:ssä säädetään Valviran myyntikiellosta. Mainitun pykälän 1 momentin 14 kohdan mukaan Valvira voi kieltää poltettavaksi tarkoitetun kasviperäisen tuotteen myynnin, mikäli siitä ei ole tehty 30 §:ssä tarkoitettua ainesosailmoitusta. On kuitenkin huomattava, että Valvira ei voi soveltaa myyntikieltoa tilanteeseen, jossa elinkeinonharjoittaja jättää toimittamatta 30 §:n 2 momentissa tarkoitetun kasviperäisen tuotteen muutosilmoituksen eikä myöskään sellaiseen tilanteeseen, jossa ilmoitetut tiedot eivät pidä paikkaansa. Valvira katsoo, että myyntikiellon pitäisi soveltua yhdenmukaisesti tupakkatuotteita, sähkösavukkeita ja täyttösäiliöitä sekä poltettavaksi tarkoitettuja kasviperäisiä tuotteita koskevien ilmoitusten osalta, joten 103 §:n 1 momentin 14 kohdassa kasviperäisten tuotteiden osalta myyntikielto pitäisi olla mahdollinen myös silloin, kun elinkeinonharjoittaja jättää toimittamatta muutosilmoituksen tai silloin, kun ilmoitetut tiedot eivät pidä paikkaansa.

Lisäksi Valvira katsoo, että myyntikiellon määrääminen pitäisi olla mahdollista myös silloin, kun sähkösavukkeiden ja täyttösäiliöiden merkinnät ovat 40 §:n vastaisia tai kun sähkösavukkeessa käytettävän muun kuin nikotiininesteen vähittäismyyntipakkausten merkinnät ovat 41 §:n vastaisia.

13 luku Muutoksenhaku

Valvira kannattaa 8 luvussa ehdotettuja säännöksiä.

14 luku: Rangaistussäännökset

Tupakkalain vastaisen tuotteen myynti: 111 §:n 1 momentin 1 kohta

Dnro 7568/00.01.00.00/2015

28.09.2015

Ehdotetun tupakkalakiluonnoksen 13 ja 14 §:iä koskevat rangaistussäännökset eivät ole johdonmukaisia. Valviran näkemyksen mukaan on tärkeää, että ainesosatietojen toimittamista jättämisestä koskevat rangaistussäännökset ovat samanlaiset, sillä pääsääntöisesti 13 §:n mukainen ilmoitus toimitetaan viranomaiselle vain kerran ja 14 §:n mukainen ilmoitus aina, jos tuotetta muutetaan. Näin ollen ei ole johdonmukaista, että rangaistussäännöstä voidaan soveltaa ainoastaan 13 §:n laiminlyönnistä.

Jos kasviperäisen tuotteen vähittäismyyntipakkauksessa, sähkösavukkeessa tai täyttösäiliössä taikka niiden vähittäismyyntipakkauksessa käytetään tupakkalakiluonnoksen 35 §:ssä kielletyksi säädettyjä merkintöjä, teko on tupakkalain vastaisen tuotteen myymisenä rangaistavaa. Jos puolestaan tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksessa käytetään näitä 35 §:ssä kiellettyjä merkintöjä, teko ei ole lakiluonnoksen mukaan rangaistavaa. Valvira katsoo, että 35 §:ssä kiellettyjen merkintöjen käyttäminen vähittäismyyntipakkauksessa pitäisi olla rangaistavaa riippumatta siitä, käytetäänkö niitä tupakkatuotteen tai kasviperäisen tuotteen vähittäismyyntipakkauksessa, sähkösavukkeessa tai täyttösäiliössä tai niiden vähittäismyyntipakkauksessa.

Yllä esitetyn vuoksi Valvira ehdottaa, että kyseiseen lainkohtaan lisätään viittaukset lain 14 ja 35 §:iin.

111 §:n 1 momentin 2 kohta

Lakiluonnoksen 111 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetään rangaistavaksi muun muassa 38 §:n vastaisen sähkösavukkeen tai täyttösäiliön vähittäismyyntipakkauksen luovuttaminen kuluttajalle. Tällaisessa vähittäismyyntipakkauksessa on kuitenkin lakiluonnoksen 39 §:n mukaan oltava lehtinen, jossa annettaisiin lisätietoja tuotteen ominaisuuksista ja mahdollisista haitoista, mutta lehtisen puuttuminen ei ole luonnoksen mukaan rangaistavaa. Valviran näkemyksen mukaan myös lehtisen puuttuminen pitäisi säätää rangaistavaksi, koska kyseessä on kuitenkin yksi kokonaisuus, vähittäismyyntipakkaus. Rangaistavuuden ei pitäisi riippua siitä, koskeeko virheelliset tai puutteelliset tiedot vähittäismyyntipakkauksen ulko- vai sisäpuolta. Tämän vuoksi Valvira ehdottaa, että kyseiseen lainkohtaan lisätään viittaus 39 §:ään.

111 §:n 1 momentin 3 kohta

Lakiluonnoksen 111 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetään rangaistavaksi sellaisen nikotiininesteen luovuttaminen kuluttajalle, joka ei ole 25 §:n vaatimusten mukainen. Valviran näkemyksen mukaan sääntelyn yhdenmukaisuuden vuoksi myös säännöksenvastaisen nikotiinittoman nestein luovuttaminen kuluttajille tulisi säätää rangaistavaksi. Kumpaakin nestettä koskevat kuitenkin samat lakiluonnoksen 25 §:n vaatimukset (nikotiinittomaan nesteeseen soveltuvien osien) eikä rangaistavuuden pitäisi tässä tapauksessa riippua siitä, onko nesteessä nikotiinia vai ei. Tämän vuoksi Valvira ehdottaa, että kyseiseen lainkohtaan lisätään viittaus 26 §:ään.

Myyntirikos: 113 §:n 1 momentin 5 kohta

Dnro 7568/00.01.00.00/2015

28.09.2015

Lainkohdan mukaan tukkumyynnissä ei saa myydä tai muuten luovuttaa tupakkatuotetta tai nikotiininesettä muulle kuin toiselle tukkukaupalle tai vähittäismyyntiluvanhaltijalle 56 §:n vastaisesti. Kuitenkin lakiluonnoksen 56 §:n mukaan tukkumyyjä saa myydä edellä mainittujen tahojen lisäksi myös sille, joka on tehnyt 54 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen vähittäismyynnistä kansainvälisessä liikenteessä. Näin ollen olisi myyntirikoksena rangaistavaa, jos tukkumyyjä myisi tai muuten luovuttaisi tupakkatuotteen tai nikotiininesettä sille, joka on tehnyt 54 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen vähittäismyynnistä kansainvälisessä liikenteessä. On epä johdonmukaista, että tupakkatuotteiden ja nikotiininesiteiden tukkumyynti sallitaan vähittäismyynti-ilmoituksen tehneelle 56 §:ssä, mutta kuitenkin sama toiminta säädetään rangaistavaksi 113 §:ssä. Tämän vuoksi Valvira ehdottaa, että kyseiseen lainkohtaan lisätään viittaus myös tahoihin, jotka ovat tehneet vaadittavat ilmoitukset vähittäismyynnistä.

Tupakan markkinointirikkomus 115 §

Valvira huomauttaa, että esilläpitokiellon rikkomista ei ole säädetty rangaistavaksi tässä tai muussakaan lakiluonnoksen pykälässä, vaikka voimassa olevassa tupakkalaissa esilläpitokiellon rikkominen on rangaistavaa tupakan markkinointirikkomuksena. Valvira ei näe syytä poistaa esilläpidon rangaistavuutta ja ehdottaa, että esilläpitokiellon rikkomisesta seuraisi myös tulevaisuudessa rikosoikeudellinen rangaistus.

Luku 15 Erinäiset säännökset

Valviralla ei ole erinäisten säännösten osalta huomautettavaa

Luku 16 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Lakiehdotuksen 16 luvussa säädetään lain voimaantulosta sekä siirtymäsäännöksistä. Siirtymäsäännökset pois lukien lain on tarkoitus tulla voimaan toukokuussa 2016, ja hallituksen esitys annettaneen joulukuussa 2015. Valvira kiinnittää huomiota siihen, että useat lakiehdotuksen säännökset edellyttävät Valvirassa tietojärjestelmämuutoksia ja näiden muutosten toteuttaminen mahdollisine kilpailutuksineen tulee viemään useita kuukausia. On todennäköistä, että tietojärjestelmämuutosten loppuunsaattaminen ei tule onnistumaan ennen lain voimaantuloa.

Lakiehdotuksen 127 §:n otsikko on *vähittäismyyntipakkauksia koskevat siirtymäsäännökset*. Pykälän ensimmäisessä momentissa säädetään kuitenkin tupakkatuotteen lisäaineista sekä jäljitettävyydestä. Valviran näkemyksen mukaan pykälän otsikko ei täysin kuvaa lainkohdan sisältöä. Pykälässä on säädetty siirtymäaika sellaisille tupakkatuotteissa käytettäville lisäaineille, jotka ovat omiaan luomaan vaikutelman, että tuotteella on terveysvaikutuksia tai että sen aiheuttama terveysriski on vähäisempi kuin muilla tupakkatuotteilla. Valvira kummeksuu kyseisille lisäaineille annettavaa siirtymäaikaa. Valviran näkemyksen mukaan 10 §:n 1 momentin 2 kohdalle ei tulisi säätää siirtymäaikaa.

28.09.2015 Dnro 7568/00.01.00.00/2015

Lakiehdotuksen 128 §:n 2, 3 ja 4 momenteissa on säädetty nikotiininesteen myyntiä, kansainvälisen liikenteen vähittäismyyntiä ja tukkumyyntiä koskevista siirtymäsäännöksistä. Säännöksissä kuvattua toimintaa on mahdollista harjoittaa kuuden kuukauden ajan edellyttäen, että kyseistä toimintaa koskeva ilmoitus on tehty kolmen kuukauden kuluessa lain voimaan tulosta. Valvira katsoo, ettei ilmoitusten kohdalla ole tarpeellista säätää kuuden kuukauden määräajasta, sillä ilmoitettavista asioista ei tehdä lupapäätöstä.

Lisätietoja lausunnosta antaa ylitarkastaja Reetta Honkanen, puh. 0295209630

Ylijohtaja *Marja-Liisa Partanen*
Marja-Liisa Partanen

Ylitarkastaja *Reetta Honkanen*
Reetta Honkanen